

Yttrande över remissen Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige

Dnr 00836-2019

Förslag till beslut

Region Norrbotten lämnar yttrande enligt förslaget.

Sammanfattning

I oktober 2018 redovisade utredningen sitt betänkande Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige, DS 2019:4.

Utredningens uppdrag har varit att föreslå hur en nationell institution för mänskliga rättigheter (MR-institution) kan inrättas. I uppdraget har även ingått att föreslå hur institutionen ska kunna utgöra den oberoende mekanism som krävs för att främja, skydda och övervaka genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRDP).

Utredningen föreslår att institutionen, benämnd *Sveriges nationella institution för mänskliga rättigheter*, ska inrättas som en ny myndighet under regeringen. Just formen av myndighet är enligt utredningen av särskilt stor vikt i och med att institutionen övergripande uppdrag föreslås vara att självständigt främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna i Sverige.

Region Norrbotten ställer sig bakom förslaget att en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige ska inrättas som en ny myndighet under regeringen.

Samtidigt vill Region Norrbotten framhålla sin generella syn att den statliga styrningen behöver hållas samman för att minska en splittrad styrning i förhållande till regioner och kommuner.

Ärendet

Bakgrund

I mars 2018 beslutade regeringen att tillsätta en särskilt utredare med uppdrag att utreda hur en nationell institution för mänskliga rättigheter (MR-institution) kan inrättas. Uppdraget har inneburit att ta fram ett förslag på hur en nationell institution för mänskliga rättigheter kan utformas för att uppfylla Parisprinciperna inom ramen för den svenska konstitutionella ordningen. Parisprinciperna har tagits fram inom ramen för arbetet i Förenta nationerna (FN) och innehåller riktlinjer för nationella institutioner som har till uppgift att skydda de mänskliga rättigheterna. En nationell institution för mänskliga rättigheter, inrättad i enlighet med Parisprinciperna, ska ha ett brett uppdrag att främja och skydda de mänskliga rättigheterna med utgångspunkt främst i statens åtagande enligt internationella konventioner. Den ska vara oberoende från regeringen men även från andra aktörer.

I uppdraget har även ingått att föreslå hur institutionen ska kunna utgöra den oberoende mekanism som krävs för att främja, skydda och övervaka genom-

förändret av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRDP).

I utredningen har några områden kring institutionens utformning getts särskilt fokus vilket presenteras nedan:

Institutionens uppdrag och uppgifter

Utredningen förslår om att institutionen ska ha ett brett uppdrag med täckning över många olika samhällsområden ger institutionen unik kunskap som är till gagn för arbetet i bland annat regioner. Utredarens förslag om att institutionen kan bidra med kompetensstöd gällande rättighetsbaserat arbete till offentlig verksamhet stärker anställdas möjligheter att göra bedömningar för när rättighetsperspektivet bör aktualiseras. Här kan institutionen stödja arbetet genom metodstöd utan att frånta organisationen ansvaret. Utredningen lyfter fram att institutionen kommer samla på sig värdefull information och kunskap om Sveriges arbete med mänskliga rättigheter vilket bland annat kommer presenteras i en årsrapport, vilket gör att arbetet för mänskliga rättigheter får en tydligare och mer samlad röst i Sverige. Utredaren konstaterar att institutionen inte ska pröva enskilda klagomål om kränkningar av de mänskliga rättigheterna, föra talan för enskilda eller bedriva tillsyn. Det som skiljer institutionen från befintliga offentliga aktörer är framförallt dess helhetsansvar, dess utgångspunkt i Sveriges internationella förpliktelser samt dess oberoende och stora frihet att välja vilka frågor den prioriterar.

Institutionens organisationsform och placering

Utredningen betonar att institutionens utformning noggrant har övervägts utifrån flera synvinklar. Några områden lyfts i detta sammanhang är insynsfrågan och informationsspridning. Annat område som utredningen lyfter fram är att institutionen självständigt behöver ta kontakter med nationella institutioner i andra länder som arbetar med mänskliga rättigheter samt inhämta kunskaper. Utredningen understryker att det framförallt är viktigt att institutionen självständigt (ej enbart via regeringen) kan lämna information till granskningskommittéer. Utredningen föreslår också att institutionen ska ha möjlighet att föreslå utvidgade åtaganden, exempelvis genom undertecknande av ytterligare konventioner.

Institutionens ledning och organisation

För att stärka institutionens oberoende och uppfylla Parisprinciperna ska institutionens ledning regleras i lag. För ledning av verksamheten närmast styrelsen ska det finnas en direktör som utredningen föreslår ska vara myndighetschef. Regeringen föreslås vara skyldig att inhämta förslag till styrelseledamöter dels från det råd för mänskliga rättigheter som ska finnas vid institutionen. Utredningen bedömer att det inom styrelsen ska finnas en bred kompetens med sakkunskap om de mänskliga rättigheterna och kvalificerad kunskap om det civila samhället, rättsväsendet, forskning och högre utbildning. Vid sammansättning av kompetens i både styrelse och råd bör kompetens i intersektionellt arbete ingå. Det är viktigt att ta hänsyn till att olika grupper påverkas på olika sätt varpå att målgruppers rättigheter behöver

uppmärksammas i olika grad med mål att främja alla människors lika värde och rättigheter.

Utredningens förslag på MR-institutionens uppdrag i punktform

Utredningen föreslår att institutionen ges fem särskilda uppgifter inom sitt verksamhetsområde vilka är att

- Följa, undersöka och rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och genomförs
- Lämna förslag till regeringen om de åtgärder som behövs för att säkerställa de mänskliga rättigheterna
- Ha kontakter med internationella organisationer och även i övrigt delta i internationellt samarbete
- Främja utbildning, forskning, kompetensutveckling
- Främja information och ökad medvetenhet om de mänskliga rättigheterna

Listan är inte uttömmande utan utredningen menar att fler uppgifter som syftar till att främja och skydda de mänskliga rättigheterna kan komma att ingå i uppdraget.

Bilagor:

Yttrande över remissen Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige

Protokollsutdrag skickas till:

Regiondirektör

Stabsdirektörer